

DOLENJSKE NOVICE

Izhajajo vsak petek; ako je ta dan praznik, pa dan poprej. — Cena jim je s poštnino vred za celo leto naprej 3 K.

Naročnina za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 3.50 K, za Ameriko pa 4.50 K.

Dopise sprejema uredništvo, naročnino in oznanila tiskarna J. Krajec nasl. v Novem mestu.

Gospodarstvo.

Glavna napaka naših hlevov.

Za živino ni dosti, da je pod streho in na varnem, ampak treba ji je v hlevih ugodnih življenskih pogojev, da se zamore dobro razvijati in dajati dobre užitke. Kakor je treba človeku zdravega stanovanja, ravno tako je treba tudi živini zdravih hlevov. Le v zdravih hlevih se živina dobro počuti in le v takih hlevih se tudi krma dobro izkoristi. Na zdrave hleve bi se moralo pri nas veliko bolj gledati, posebno po tistih krajih, kjer se redi živina čez leto in dan v hlevu. Le žal pa, da se naši gospodarji za to vse premalo menijo in da jim je vsak hlev dober, naj ima še toliko napak na sebi.

Zdrav hlev mora biti zračen, primerno gorak in svetel. To so glavne zahteve zdravega hleva. V tem pogledu je pa pri nas veliko pomanjkljivega. Po naših hlevih manjka predvsem čistega zraku, ki je živini ravno tako potreben kakor dobra krma. Ker nas dovajanje čistega zraku nič ne stane, naj bi se to malo bolj vpoštevalo kakor se je dosedaj. Za čisti zrak skrbimo s prezračevanjem, z okni in s posebnimi napravami, ki se imenujejo „ventilacija“, in ki rabijo za stalno prezračevanje hleva. Slab izprijen zrak, ki nastaja pod živino, mora sproti odhajati iz hleva in na njegovo mesto mora prihajati nov sveži zrak. To je ventilacija. Najbolje to napravimo z malimi linicami, ki se vzdajo v stranske stene tik pod stropom hleva. Kdor bi se hotel natančneje poučiti o tem, naj pogleda v kak dober hlev, kjer se nahajajo že take naprave.

V čistem hlevu ne smeš opaziti zopernega duha ali pa smradu po gnoju ali gnojnici. Za čisti zrak skrbimo tudi s tem, da je hlev dosti visok in da gnoj redno izkidamo. Nizki hlevi, v katerih se pušča dolgo časa gnoj, so zmeraj polni nezdravega in izprijenega zraku. Treba je tudi, da se gnojnica odceja iz hleva in da ne napaja tal pod živino. Treba je toraj tlakanih staj in gnojničnih žlebov.

Hlev mora biti poleti dosti hladen, po zimi pa gorak. To je druga važna zahteva zdravega hleva. V tem oziru so naši hlevi tudi pomanjkljivi in slabi. Poleti so naši hlevi zaduhli in tako soparni, da se živina poti. To ni zdravo! V takih hlevih se tudi veliko krme zapravi. Namesto da bi šla v mleko, pa gre v pot; živina pri tem slabi. Zelo slabo je pa tudi to, če so hlevi v zimskem času premrzli. V takih hlevih se veliko krme zavrže, ker se porablja za tvorjenje toplote namesto za tvorbo mleka in mesa. Naj se tedaj hlevi tudi na to stran popravljajo. Če je hlev prevelik, naj se zmanjša, če je prenizek in zaduhel, naj se strop vzdigne.

Napačno je pa tudi to, če je hlev preveč temen. Pretemni hlevi niso dobri za plemeno goved, ne za mlado ne za odraslo. Žival potrebuje solčne svetlobe tako kakor človek. Le pri svetlobi se vstvarja zdrava rudeča kri, ki oživlja in krepi ves život. Če je pa manjka, trpi vse telo. Vsak hlev bi moral biti zaraditega tako svetel, da bi se videlo v vsak kotiček. Pri nas pa vlada v mnogih hlevih taka tema, da se živina komaj opazi in da je treba dlje časa, predno se razgledaš v hlevu; hlev je že zaraditega poln nesnage in prahu. Po stropu visi pajčevina, menda od tistega časa, ko se je hlev napravil.

Skrbimo za svetlobo in snago v hlevu tudi s tem, da gladko omečemo stene in jih pobelimo. V dobrih rokah se hlevi vsako leto pobelijo. To ne stane dosti, pa je snažno in zdravo.

Kako nam je vpeljati vinsko trgovino na zunaj.

Med najvažnejše naloge našega dolenskega gospodarstva spada danes prodaja vinskega pridelka v druge kraje.

Ta naloga ni lahka spričo odnošajev, v katerih živimo, ali ona se da izvesti, ako se je poprimemo z resno voljo in z doslednim delom.

Naša razkosana maloposestva s svojimi različnimi interesi, naše medsebojno nezaupanje, nezaupanje v lastno pomoč spričo naših neugodnih gmočnih razmer, pomanjkanje vnetih in sposobnih mož za taka dela, vse to je krivo, da se ne ganemo in da ne stopimo na tisto pot, ki je danes edina rešitev, ki se nam ponuja pri sedanjem položaju.

Ali tudi pri nas jo moramo ubrati, ako si hočemo pomagati do boljše bodočnosti. Kakor delajo drugi kraji s svojim vinskim pridelkom, da ga spravljajo v denar, tako je tudi nam Dolenjcem nastopiti.

Vipavski vinogradniki so v tem oziru že daleč pred nami, tako, da so nam lahko za izgled. Zasnovali so že dve vinski zadrugi, s katerima imajo že lepe vspehe. Ena teh zadrug ima že vinsko zalogo v Pragi in prične v kratkem tudi z vinotočem ravnotam. Pa tudi drugi kraji se na ta način organizujejo. Poglejmo v Istro, na Štajersko, na Tirolsko, skratka kamor hočemo, povsod vidimo, da se vinogradniki združujejo in da iščejo v združenem delu boljšo vinsko kupčijo. Združenimi močmi ustanavljajo vinske zaloge in vinotoče po mestih in prodajajo ondi svoje pridelke.

Na to pot moramo tudi mi kreniti. Po ugodnih krajih naše Dolenjske je snovati vinske zadruge, ki naj prevzamejo vinski pridelek posameznih članov in ki naj ga spravljajo v kolikor mogoče enaki kakovosti v kupčijo. Za trgovino na zunaj je treba namreč zenačenega

blaga in dobrega vina, ki ga dobimo v zadostni množini le s pomočjo skupnega kletarstva v večjih kletih. Zato ima biti naloga krajevnih zadrug pred vsem ta, da napravljajo vina v enaki kakovosti in da imajo le pravilno napravljena in dobra vina na prodaj. Tam, kjer se dobe sposobni in vneti možje za vodstvo takih zadrug in kjer se dobe pripravne kleti za spravljjanje vina v večjih množinah, tam naj se snujejo prve vinske zadruge na Dolenjskem.

Po našem mnenju kaže ustanoviti prve zadruge v Krškem ali pa v bližnjem Leskovcu za krški okraj, in v Semiču in v Metliki za metliški okraj. Po teh krajih so razmere za ustanovitev zadrug še najugodnejše. Ne le da so ti kraji že po legi vinogradov za to pripravi, ampak po teh krajih veje tudi ves drug duh za taka združna podjetja kakor n. pr. v novomeškem okraju. V krškem okraju naj bi se napravljalo dobro rudeče (cviček) in fino belo vino, v semiškem in metliškem kraju pa fino belo vino. Ti kraji naj dajejo potem tudi drugim okrajem potreben izgled in potrebno spodbudo za snovanje vinskih zadrug.

V Ljubljani sami pa naj se ustanovi deželna vinarska zadruha, ki naj posluje kot centrala, kot vinarska zveza, kot posredovalnica vinske kupčije in kot komisijska trgovina, ki naj skrbi pred vsem zato, da se vino iz združnih kleti na zunaj prodaja. Ta deželna zadruha naj prevzame vinsko trgovino in naj ustanavlja v drugih deželah potrebne vinske zaloge in vinotoče, v katere naj pošilja kranjska vina, da se prodajajo ondi na debelo in na drobno.

Tako vpeljana trgovina bo prinesla zaželjene odjemalce tudi Dolenjcem, kakor jih prinaša drugim krajem. -r-

Politični pregled.

Državni zbor — je pred tednom dovolil proračun l. 1909. Kakor poslanska tako se je tudi gosposka zbornica požurila, da odobri to glavno državno potrebščino. Vlada bi rada še dobila pooblastilno postavbo, da bi mogla s ptujimi državami skleniti trgovinske pogodbe. A uvoz živine iz ptujih dežel bi bil škodljiv našim živinorejcem. Zato so agrarci sklenili preprečiti tak pooblastilni zakon. Tudi „Slovanska Jednota“ se mu ustavlja. Način postopanja je „Slov. Jednota“ določila v včerajšnji seji. Dne 25. junija so češki agrarci uložili 37 in „Slovenski klub“ pa 23 nujnih predlogov, da preprečijo morebitno dovolitev pooblastilnega zakona in italijanskega vseučilišča, ako se ob enem ne ustanovi tudi slovensko. V proračunskem odseku je poslanec Gostinčar z obstrukcijskim govorom zavlekel sklepanje o tem. Ali pride do obstrukcije tudi v javni seji, se odloči te dni. Slovenski poslanci stoje v prvih vrstah bojevnikov za narodne pravice. Le žal, da novejša poročila trdijo, kako liberalca Hribar in dr. Ploj spletkarita zoper jednotno postopanje in narbrž provzročita, ker sama ne moreta prvih gosel igrati, razkol v „Narodni Zvezi“, ter posredoma tudi v „Slovanski Jednoti“.

Gosposka zbornica je dne 26. junija odobrila proračun. Pri tej priliki je bivši minister dr. Bärnreiter ostro bičal agrarno banko ter zavzemal v bistvu isto stališče, kakor naši poslanci.

Zemljiška ali kmetijska odveza v Hercegovini. Kakor je znano, so naši poslanci prav oistro prijeli vlado, ker namerava zemljiško odvezo izročiti zasebni agrarni banki; pravila za to banko in njeno poslovanje so že potrjena. — V Avstriji se je zemljiška odveza izvršila l. 1849 in sicer jako srečno. Tedaj je to vlada sama izvršila, ne pa kaka zasebna agrarna banka. Da so naši poslanci pravo stališče v tem velevažnem vprašanju zavzeli, se je pokazalo v gosposki zbornici dne 26. junija, kjer je bivši minister dr. Bärnreither zavzel isto stališče. Po bančnih pravilih dobi kmet le 95 odstotkov posojila namesto celih 100 kron, zraven pride 1 odstotek za amortizacijo; za pisarniške stroške 1.5 odstotka in sicer vedno od prvotne svote, ne od svote, ki se je vsled amortizanja zmanjšala. To znese v 30 letih, ako se vzame obrestno merilo, 5 odstotkov prav za

prav 8 odstotkov, z 1 odstotkom amortizacije, toraj 9 odstotkov. Ker kmet po navadi z odplačevanjem zaostaja, si je banka za ta slučaj zagotovila obrestno merilo 6 odstotkov, torej ne 8 odstotkov ampak 9 odstotkov; prišteti se mora potem še 1 odstotek za morebitno zgubo pri vrednostnih papirjih, tako da mora kmet plačati vsaj 10 odstotkov, če ne več. Dosedaj je imel kramar kmeta popolnoma v rokah. Pri tem je dobil živež na upanje in vrnil je ta dolg s svojimi poljskimi pridelki. Ravno v tem tiči največje oderuštvo. Kmet mora kramarju svoje pridelke prinesiti, ne sme drugam prodati, ceno pa določi kramar. Tako oderuštvo je bilo tudi pri nas, dokler se niso hranilnice (Reiffeisen in druge) na deželi ustanovile. Namesto kramarjev bi imela zdaj zasebna agrarna banka ta posel opravljati. Protestirati se mora z vso odločnostjo zoper tako oderuštvo in oistro bičati tako zasebno agrarno banko, njena pravila in določila, da se postavijo v njeno službo državni okrajni uradi, ki bo jemala 10 odstotkov od kmetov. To se pravi kmeta odirati ne pa rešiti in sicer še celo s pomočjo javnih uradov.

Da bi se preprečila obstrukcija, posegel je vmes tudi zunanji minister baron Aehrenthal radi pooblastilnega zakona. Obravnava z dr. Šušteršičem in Čehom Udržalom; s kakim uspehom, pokazalo se bo v zbornici. Dne 30. junija je vlada predložila postavni načrt za 33 novih lokalnih železnic. Od teh se tikata slovenskih krajev le progi Šmohor-Koče, pa Polzela-Motnik. Za vse bi država prispevala 92 mil. kron.

Na Tržaškem so bile zadnji teden volitve dokončane. Za Slovence so prav častno izpale. V okolici so bili povsod izvoljeni z ogromnimi večinami slovenski kandidati. Narvečja nevarnost je bilo v sv. ivanskem okraju, kjer pa so krščansko socialni Slovenci vsi glasovali za slovenskega kandidata političnega društva „Edinost“. Mestni zbor ima: 58 laških liberalcev, 12 Slovencev in 10 socialnih demokratov, katerim so do tega števila pripomogli tudi Slovenci. Te volitve so posebno sijajno dokazale, da je Trst dvojezično mesto (laško in slovensko, nemških glasov je le neznatno).

Češki listi poročajo, da bo katoliško narodna in radikalna stranka na Češkem vkupno postopala pri bodočih volitvah. — V Pragi se je 30. junija pričela obravnava proti voditeljem protivojaške organizacije. Razprava je tajna.

Ogrska kriza še zdaj ni rešena. Cesar je imenoval pl. Lukácsa za svojega zaupnika, ki obravnava s političnimi strankami radi sostave novega ministrstva. Lukács zahteva odobrenje državnih potrebščin, občne volilne pravice in triletnega bančnega provizorija. Košutovci niso zadovoljni s predlogi. Krona zahteva, da naj bo ministerski predsednik Lukács, finančni in notranji minister pa izven Košutove stranke. A ta hoče imeti večino v ministrstvu, na čelu pa Košuta. Mogoče da Lukács sostavi izvenparlamentarno ministrstvo.

Hrvaško-srbska koalicija zahteva sklicanje ogrsko-hrv. drž. zbora in pošlje spomenico kralju, naj se skliče hrvatski sabor.

V Nemčiji je kriza kancelarja Bülow, ker so njegovi davčni predlogi odklonjeni. Cesar se je z njim že razgovarjal o nasledniku.

Francoskega predsednika je naš cesar odlikoval z velikim križem reda sv. Štefana.

Ruski car baje obišče turškega sultana v Carigradu. — Ruski poslanci iz dume, potujoči po Balkanu, ne obiščejo Belgrada, da se ustreže Nemčiji.

Radi Krete postaja napetost med Turčijo in Grško zmir večja. Oboji pošiljata vojake v Tesalijo.

Maročani si želé nazaj svojega prejšnjega sultana Abdul Azisa. —

Zabavi in pouku.

Boj alkoholnim pijačam!

Tako se glasi bojni klic družbe treznosti, ker alkoholna kuga se širi leto za leto bolj tudi po naši deželi. Marsikateri narod trpi velikansko škodo, ki mu jo je zadal alkohol. Cele narode divjaške je vničil alkohol po krivdi brezsrčnih spekulativcev.

Požrtovalni rodoljubi so pričeli tudi med našim narodom delovanje, ki je naperjeno proti nezmernemu uživanju vpijančljivih pijač, pred vsem pa proti žganju in pivu, katero se leto za leto množi pri nas. Leta 1905 se je po užitinskem izkazu spilo žganja 5,500.000 litrov, piva 13,111.115 litrov in vina 15,200.000 litrov, in toliko seveda samo zadacanega! Koliko se je pa spilo žganja posebno pa vina nezadacanega. Če se vzame

žganje po K 1'60 liter, pivo po 40 vin. liter, vino po 80 vin. liter, kar je povsem primerno, se pokaže svota skupaj 26,204.446 K in toliko za našo deželo, za jedno leto. Žganja použije največ delavski stan, in sicer za 8,800.000 K. Koliko gorja nastane po tako ogromni višini uživanja žganih pijač? Koliko ubojev, pretepov, družinskih prepиров, osirotelih sirot, bebecv, samoumorov in norcev nastane največ po nezmernem uživanju alkoholnih pijač. Koliko bi bilo lahko več srečnih družin, zdravih in nadarjenih otrok? Nasprotno pa praznih kaznilnic, sirotišnic, bolnišnic in norišnic, ker največ je alkohol kriv, da so vsi ti zavodi povsod prenapolnjeni. Zatoraj bode vsak treznomislec človek pozdravil tak boj z veseljem in želel mu najboljšega vspeha. Na Dolenjskem nismo dosedaj opazili kakega posebnega gibanja nasproti alkoholu, dasi ga je marsikdo pogrešal.

Res je, da je po Dolenjskem še najmanj razvito žganje-pitje, a to velja le za Novomeški, Krški in Črnomajski politični okraj, ne more se pa tega trditi za Litijski, Ljubljanski in Kočevski okraj. Toliko več pa se pije vino, katero je enako škodljivo, če se nezmerno vživa. Lansko leto je bila dobra vinska letina, žalibože da bode to le malo koristilo Dolenjcem. Vina se v denar ne more spraviti po primerni ceni, se pa radi tega vsakdo posluži zastarele postave, ki dovoljuje vinogradnikom takozvane „Pušenšanke“ in teh je ogromno število nastalo po vseh vinorodnih krajih naše Dolenjske. Res je, da plačajo užitinski davek „dac“, vključno temu ga lahko točijo cenejši kakor gostilničarji, kateri imajo plačevati poleg tega davek pridobnine, in druge troške, ki so združeni s krčmarsko obrtjo. Kaj pa ima naše ljudstvo od tega ako pije cenejše vino? Poleg raznih ubojev, pretepov, boleznih in prazne mošnje, ničesar. Kajti eden drugemu pomagajo prazniti in sušiti vinsko posodo za prihodnjo letino, ki obeta biti še boljša od lanske. Pri tem se bode ljudstvo udalo pijančevanju, to pa rodi druge slabe nasledke, in tako bode Dolenjec enak žganjepivcu, kajti dobro vino provzroča vedno žejo in to pa poskuša gasiti s pivom, in radi tega se čimbolj so dobre vinske letine, popije po Dolenjskem vedno več piva, katero ne koristi človeškemu organizmu, pač pa škoduje, kakor dokazujejo veččaki zdravniki.

V nedeljo 4. julija se vrši II. slov. protialkoholni kongres v Ljubljani z obširnim vspehom. Ta kongres bode določil, kako se je bojevati v prihodnje, pojasnil bode tudi o dosedajnih vspehih.

Komur je mogoče, naj se ydeleži tudi tega shoda. Sicer pa društvo „Abstinent“ prireja na raznih krajih predavanja, kakršna je bilo tudi na praznik sv. Petra in Pavla v Novem mestu. O tem poročamo na drugem mestu.

Naročite se na „Dolenjske Novice“!

Dopisi.

Iz Soteske se poroča: Marljiv društveni odbornik. V izobraževalnem društvu smo imeli poleg predavanja o starostnem zavarovanju že več drugih gospodarsko zanimivih predavanj, katere je imel podpredsednik poslovođa Ivan Vrtačnik. Doslej nas je večkrat podučeval o zelenem cepljenju, katero je tudi praktično razkazoval v vinogradu poleg cerkve, o napenjanju živine, sedaj pa je začel novo vrsto predavanj o ovinjenju novih sodov, o ravanju s praznimi sodi in popravljanju pokvarjenih sodov. Taka predavanja so času primerna, ker le malo vinogradnikov pravilno ravna z vinsko posodo, ki se težko napravi, pa lahko pokvari. Predavanja so vsako nedeljo po nauku kake pol ure, da ni predolgo, in se društveniki rajše udeležujejo.

Mirna peč. V nedeljo 27. junija nas je obiskal g. župnik Kalan abstinent. Enega izmed svojih govorov, ki jih je imel ta dan, je posvetil abstinenči. Posebno je vzel na muho žganje-pivce in pivo-pivce. Priporočal je tudi popolno abstinenco. No, enega abstinenta že imamo. In lahko smo ponosni nanj; kajti on je najmočnejši fant v fari, dasi ne pije nobene alkoholne pijače. Mi se popolnoma strinjamo z nauki g. Kalana glede abstinence. Nastane pa drugo vprašanje. Kaj bomo pili? Pitne vode nikjer ni dobiti, tudi za denar ne. Dasi darežljiva pa vmazana Temenica večkrat celo v hiše sili, mi vendar do vrata v vodi žeje ginemo. Povsod daje država podpore za napravo vodovodov. Mar nimamo do teh podpor mi isto pravico ko drugi. Ganimo se! (Občina naj sklene radi prispevka. Sklep predložite deželnemu poslancu. Stvar bo že prišla v tir. Op. uredn.)

Zidanje šole v Karteljevem gre dobro od rok. Pravijo, da se prihodnje leto že otvori šola. Kaj ko bi se tudi tako potrebne cerkve usmilili. Veliko nas je. Gotovo bo šlo, samo poguma je treba in združenimi močmi na delo za čast božjo!

Na Brezovem pri Raki je bil velik ogenj, o katerem so „Dol. Novice“ že poročale, zanetila ga je zlobna roka, kateri so že precej na sledu. Zažgano je bilo v 14 dneh enajstkrat. Desetkrat so pogasili, a zadnjič ni bilo več mogoče, ker je začelo goriti na podu v slami, in ljudje, dasi so stražili na vse strani, niso takoj zapazili. Vsled silnega vetra je plamen vas kar objel, da so bili takorekoč od njega obkoljeni ter se komaj rešili. Zgorelo je vse, še tisto, kar so imeli že na vozech naloženega. Ti nesrečneži se nahajajo v jako žalostnem položaju ter potrebujejo izdatne pomoči. Obračamo se do usmiljenih src z iskreno prošnjo, priskočite jim z milimi darovi na pomoč! Prosimo tudi našega državnega poslanca g. dr. Hočevarja, da blagovoli na merodajnem mestu izposlovati jim podpore. Darovi blagovolijo naj se pošiljati župnemu uradu na Raki. Škoda je cenjena na 26.000 kron.

V Št. Vidu pri Zatičini so v nedeljo, dne 20. junija z motiko potokli in z noži osuvali trije mladeniči Janeza Zupančiča, vulgo Kočevarja iz Št. Vida. Previden je bil na mestu s sv. poslednjim oljem.

Leskovec pri Krškem. Velik požar. V noči od torka na sredo 23. junija je bil na Drnovem pri Leskovcu velik požar, ki je vpepelil triindvajset gospodarskih stanovanj in gospodarska poslopja. Hiše so ostale tri, od poslopij par svinjakov in en kozolec. Zgorelo je čvetero živine, med to en konj in tudi dva prešiča. Le neumornemu trudu in delovanju vrlih požarnih bramb iz Krškega, Sv. Križa, Cerkelj in Leskovca kakor tudi oddelku vojaštva pod poveljstvom nadporočnika Leskovca se je zahvaliti, da ni pogorela vsa okrog 90 številčk broječa vas. Škoda je velika, uradno cenjena na 112.000 K. Ljudstvo je do skrajnosti obupano, ker mu ni ostalo drugega, nego kar so imeli na sebi. Kar je bilo še žita, mrve, vse je uničeno. V tej vasi je ta požar tekom sedem let že četrti. Lansko leto so pogoreli štirje gospodari, enemu teh je tudi sedaj za silo zgrajena hiša pogorela, štirim pa onih, ki so pogoreli pred sedmimi leti, hiše in gospodarska poslopja. Gotovo je, da je zažgala zlobna roka, Dalje časa se je tu klatil tuj človek, ki je nadlegoval ljudi, se imenoval „desetega brata“ in žugal, da bodo v kratkem pogorele vse vasi od Drnovega do Krške vasi. Ker so pogorelci brez živeža, brez obleke, se te sirote priporočajo usmiljenim srcem. Za mile darove prosi v imenu pogorelcev — Franc Schweiger, župnik.

Nazaret v Palestini 13. junija 1909. (Resnična dogodba.) Neki arabski delavec, ki je bil na delu pri popravljanju od Beduinov razdrte železnice v obližju Meke, potoval je proti domu. Ko se je pred tremi tedni proti solnčnemu zahodu blizal neki naselbini blizu mesta „Damaskus“, je bil zelo utrujen. Utrujen, žejen in lačen sklenil je podati se k šeh-u, poglavarju naselbine, ter ga prositi malega okrepčanja in prenočišča. Pri prvi koči naselbine se oglasi ter prosi, da bi se mu pokazalo stanovanje šeh-a. Prijazni gospodar te kočje ga spremi do omenjenega stanovanja, ter se poslovil. Ko omenjeni delavec pride v sobo šeha, v kateri je sedelo tudi nekaj mož iz vasi, se predstavi ter prosi prenočišča. Šeh ga prijazno sprejme in pogosti, kakor je tu v orijentu navada. Ko so se vaški možje poslovili, nakaže tujcu postelj, ter ga ob enem vpraša, če ima kaj denarja. Delavec ne sluteč kaj hudega mu odgovori, da ima s seboj 35 zlatih Napoleonov in se vleže mirno v nakazano mu postelj.

Drugi dan bil je petek, pri muhamedancih praznik. Šeh kot glavar naselbine in objednem tudi cerkveni glavar se, kakor navadno, poda v mošejo ter opravi predpisane molitve. Gredeč po opravi iz mošeje pridružijo se šehu možje, ki so bili prejšnji dan, ko je prišel k njemu tujec, v posetu, ter ga vprašajo, kje je njegov gost. Šeh jim mirno in kratko odgovori, da njegov gost še spi, ter jih povabi na kavo. Možje so se odzvali njegovim povabilu in šli z njim. Ko je bila kava gotova, ga vprašajo še enkrat, kje da je gost. Šeh odgovori, da njegov gost najbrže še spi, ter jih prosi, da naj ga grede poklicat. Možje ne meneč kaj hudega, vstanejo, ter grede buditi tujca. Ali ta se jim ne odzove, kajti bil je mrtev.

Prišedši k šehu, mu izjavijo, da je njegov gost mrtev. Ta gre z njimi nazaj, preišče mrtveca ter dobi pri njem en Napoleon. Kaj hočemo, mrtev je, — ta Napoleon zadostuje za pogreb.

Mrtveca odnesli so na pokopališče. Šeh kot glavni ceremonijer šel je pred njimi. Prišedši na pokopališče položijo mrtvo truplo v grob. Med tem ko šeh molí po koranu zapovedane molitve, nastalo je nekaj nečuvnega. — Zemlja pod šehom se je

odprla in ta se je začel pogrezati. — Pogreznil se je do glave. — Vse poskušnje izkopati ga bile so zaman. Ko je prišla njegova žena, izpovedal je, da je on tujca oziroma gosta po noči zadušil ter mu potem oropal 34 Napoleonov, enega pa pustil za pogreb. Povedal je ženi kraj v koči, kjer je skrnil denar, prosil naj ga pošlje sorodnikom zamrlega — ter nato umrl. Fr. V.

Belokranjski glasnik.

Semič. Dekanijska konferenca bo tu 7. julija ob 10. uri.

Gospodarske razmere. Sredi meseca junija sta posetila Belokrajino gg. dež. odbornik dr. Lampe in stavbeni nadsvetnik A. Klinar, da se na lici mesta prepričata o delih, ki jih je v gospodarski prospeh čem prej treba izvršiti. Dajala sta pojasnila in navodila, kakor se poroča iz dotičnih krajev. „Dol. Novice“ naj podajo le skupen pregled važnih gospodarskih razmer, ki kličejo po odpomoci.

Okrajna cestna odbora metliški in črnomaljski sta sklicala seji, v katerih je deželni tehnik dajal potrebna pojasnila glede projektov. Oba cestna odbora sta se pridružila protestu deželnega odbora proti zavlačevanju železniške zgradbe z zahtevo, da naj se zgradba čim najbolj pospeši.

Metliški okrajni cestni odbor je sklenil, da se preloži sledeči nevarni klanci: 1. Klanec pod Veselico na Hrib pri Metliki. 2. Čez Kodeljevec. 3. Klanec pod Oskuršem pri Drašičih. 4. Vsa cesta na Vidošiče. 5. Čez Vejer pri Metliki, a ta le pogojno, ker še ni znano, kje bo železniška postaja za Metliko.

Zastopnika deželnega odbora sta poudarjala potrebo, da se ta dela izvrše, še preden se začne zgradba belokranjske železnice. Pripravljalna dela za železniško zgradbo utegnejo trajati še eno leto. Ko se bo gradila železnica bodo poskočile cene in bo težje dobiti podjetnikov. Deželni odbor je pripravljen za izvršitev teh del dati na razpolago potrebne tehnične moči, a to je mogoče le, če se izvrši več del hkrati, sicer so stroški režiije preveliki. V metliškem okraju se bo dalo s primeroma ne velikimi stroški postaviti ceste v dober stan.

Pri seji okrajnega cestnega odbora črnomaljskega, katere se je poleg zastopnikov deželnega odbora udeležil tudi g. okr. glavar Domicelj, se je sklenilo, da se izvrše cestne zgradbe v Poljanski dolini, za katere so načrti že davno izvršeni in za katere tamošnje zares potrebno ljudstvo že toliko let tako nujno prosi. Sestavil pa se je cel program za prometne zveze v črnomaljskem okraju, ki bi vse dele tega okraja vezale s središčem — z železniško postajo v Črnomlju.

Pred vsem se mora izvršiti zgradba mostu čez Dobličanko. Pričakuje se še določitev državnega prispevka od delavskega ministrstva. Potem bo tudi dežela določila svoj prispevek. Na cesti od Črnomlja do Vinice se morajo izvršiti korekture. Poljansko dolino se mora bolje zvezati s Črnomljem, zato je potrebna temeljita preložitve ceste Kvasica-Tanča gora-Stari trg. Cesta z Vinice na Preloko se mora iznebiti hudih klancev in cela črta od Vinice do Preloke in čez marindolski del do Adlešičev prevzeti med okrajne, oziroma deželne ceste. Nova cesta se mora zgraditi od Bojanc do Tribuč. Preložitve klanca pri Doltarjevi žagi na okrajni cesti Črnomelj-Stražni vrh, preložitve klanca na okrajni cesti Črnomelj-Griblje in most, oziroma za enkrat brod čez Kolpo pri Gribljah, kakor tudi zveza Planine čez Rodine in Talči vrh do Črnomlja so se privzele v program cestnih zgradb za črnomaljski okraj.

Druga želja prebivalstva so pa vodovodi. Vsa Bela Krajina upije po vodi. V vinu bi utočili, vode pa nimajo, in to je velik vzrok za bedo te inace tako lepe deželice. Deželni odbor si je stavil nalogo, da preskrbi celo Belokrajino sistematično s potrebno vodo. Vodovod za Stari trg in Poljansko dolino se bo pričel kmalu graditi, najbolje hkrati s cestami. Izpopolnitev črnomaljskega in semiškega vodovoda je zadela ob ovire; zlasti se ustavljajo hribovci prepustiti vode iz svojih studencev. Velik projekt se namerava za ves metliški okraj z žumberskih studencev, se ve ima tu besedo tudi hrvatska vlada, in bo v glavnih obrisih kmalu izdelan. Vodovod za Preloko in Adlešiče ter več manjših vododobavnih naprav se pripravlja sa izvršitev.

Pa s samimi zgradbami se še ne doseže napredek gospodarstva in blagostanja. Treba je delavnih rok, gospodarskega smisla in izobrazbe v ljudstvu in organizacije. To se je razmotrivalo na shodih v Semiču in na Suhorju, koder je priporočal dr. Lampe: 1. Ustanovitev belokranjske vinarske zadruga, ki naj bi pristopila k deželni vinarski zadrugi, katere pravila so ravno-

kar registrirana. Ta zadruga naj bi pospeševala izvoz belokranjskega vina. 2. Povzdigniti se mora tudi živinoreja. Zlasti v črnomaljskem okraju so velikanski prostori neobdelani, samo praprot in breza se vidita na njih. Iz njih bi se dali narediti dobri pašniki. Deželni odbor je pripravljen podpirati nabavo dobre plemenske živine; le združijo se naj živinorejci in pridejo s svojimi prošnjami! 3. Bela Krajina naj se bolj bavi z rejo lastnih prešičev. Nesrečna zaprtija proti Hrvaški zaradi kuge je velika pokora za ljudstvo, a gledati treba, da naša dežela sama izredi dovolj prešičev dobre pasme. Tudi v to je pripravljena dežela pomoči. Da bi se le ljudstvo oprijelo bolj svoje zemlje in da bi ne manjkalo delavnih rok v domovini vsled izseljevanja.

Veliko koristnega se je nasvetovalo tu in tam; da bi se le merodajne osebe še bolj potrudile. Priprosti ljud je še vedno nezaupljiv rekoč: zmir se nam obljublja, a stori nič. A ozrite se na Gorenjsko, kjer so se občine potrudile, so tudi dobile.

Domače novice.

Obisk. Mil. škof Stariha in Msgr. Jančar, dunajski župnik, oba dolenski rojaka, sta včeraj tu obiskala svoje prijatelje in si v spremstvu g. prošta ogledala tudi žensko bolnico.

Protialkoholni shod se je na praznik sv. Petra in Pavla v Rokodelskem domu v Novem mestu izvršil nepričakovano polvoljno. Vdeležba do sto oseb, po večini mladih ljudi, katerim je najbolj priporočati treznost, je gospodu predavatelju napravila najboljše veselje. Č. g. župnik Ivan Kalan iz Ljubljane je pravi apostel treznosti. Ta blagi mož je spoznal kako velika poguba preti našemu narodu vsled nezmernega vživanja alkoholnih pijač. Prizadeva si z lepim izgledom popolnega vzdrževanja vsake alkoholne pijače, z besedo, potom predavanja in z raznimi spisi, kateri se širijo po domovini, pripraviti naše ljudstvo do spoznanja, v kaki zmoti da je, ker živi nezumno alkoholne pijače. Ne žrtvuje samo svoje gmotno stanje, posvetil je ves trud v to, da doseže čim preje in tem večje vspehe. Predaval je v nedeljo v Mirni peči porazdelno več časa, v Novem mestu en in pol ure, to pa le vsled kratko odmerjenega časa od 10. ure do pol 12. dopoldan. Nato se je odpeljal v Šmarjeto, kjer je nameraval imeti v tem smislu primeren cerkveni govor. Ob večernem povratku je novomeškemu odboru dal potrebna navodila. Povdarjal je, da upa doseči med našim nadarjenim in ukaželnim narodom povoljne vspehe. Dvanajst apostolov je razširilo krščansko-katoliško vero po celem svetu. On si pa upa s svojimi pristaši, katerih je že lepo število, vcepiti čednost zmernosti med našim narodom. V Novem mestu mu je več mladino ljubov obljubilo svojo pomoč. Upati je, da se bode priglasilo tudi več odraslih mož ter se zavezali z obljubo, da se bodejo popolno vzdržali ali pa vsaj zmerno vživali vina domačega pridelka, varovali se pa piti žganja in piva, kar največ kvari zdravje in provzroča največ zlega. Obširne podatke njegovega govora bi bilo želeli, da jih prinese prihodnja številka „Dol. Novic“. Prevladuje pa tu splošna sodba: „za Dolenjca ni Abstinenca“. Nikdo ti ga, dragi Dolenjec, vina ne zavida, posebno takega ne, kakor ga je Bog dal. Želeti je le to, da ga vživaš po potrebi in zmerno, le to ti ne bode škodovalo. Vsako nezumno vživanje kvari zdravje, provzroča prepire in poboje ter vničuje narodovo blagostanje. To vam dokazujejo mnoge obravnave pri tukajšnjem okrožnem sodišču. Za Dolenjca velja: pij vino, a le zmerno, ker ima vino dovolj alkohola v sebi; ne segaj nikdar po žganju, razven po naročilu zdravnika. Ker tudi vino, mešano s pristno vodo gasi žejo, ne pij piva, saj je tuj pridelek, a dosti dražji nego vino, brez pravih redilnih snovi. Kmetje-Dolenjci tožite, kam bomo z vinom, ker ne gre v denar. Vi sami dajete tujcu najslabši zgled, ker pijete tu in tam raje pivo, nego domače zdravo vino. Naša dežela izda na leto za tuja piva 15 milijonov kron! Dolenjski vinogradnik skrbi, da bodeš ti za enako svoto na tuje spečal Dolenjskega vina in pusti pivo ter preračunaj, koliko milijonov bode ostalo v naši siromašni deželi! Abstinentna družba v Novem mestu si bode prizadevala našemu ljudstvu, pred vsem č. čitateljem „Dol. Novic“, pojasniti gorje, ki ga rodi alkohol potom nezmernega vživanja, upati smemo, da bode to Dolenjski ne v škodo pač pa v korist! Bog blageslovi zapričeto delo! — Po dokončanem izbornem govoru je bil izvoljen odbor za Novo mesto, ki se bo trudil po svojih močeh bodisi po predavanjih, bodisi po agitaciji pričeto protialkoholno gibanje pospeševati in nadaljevati. V začasni odbor so bili izvoljeni gg.: Fran Aumann, davk. oskrb.; p. Pavel Potočnik, frančiškan-

učitelj; Ant. Lapajne, učitelj na Grmu in L. Cigler, čevlj. mojster. Pri večerni seji se je sklenilo, da se vstanovi tudi v Novem mestu „Društvo abstinentov“. Udje so dvojni: popolni abstinenti in zmerni pivci. Prvi se zavežejo saj za eno leto zdržati se vseh alkoholnih pijač. Drugi, zmerni pivci pa se zavežejo tudi za eno leto zdržati se pive in žganja, vino pa zmerno piti. Vrhutega se zavežejo saj en dan v tednu piti nobenih alkoholnih pijač. Vpisovanje ter natančnejša pojasnila se dobe pri začasnem predsedniku g. p. Pavel Potočnik. Toraj pogumno v boj proti najhujšemu sovražniku našemu, srčno v boj zoper pijančevanje? Prihodnji protialkoholni shod se pravočasno naznani v „Dol. Novicah“.

Osebnost. Imenovan je za vodjo zemljiške knjige v Novem mestu višji sodnji oficijal Karol Zupančič iz Šmarja pri Jelšah.

Umrli. je gospa Ana Milavc roj. Bortolini, soproga c. kr. sodnega višjega oficijala Anton Milavc, po dolgotrajni mučni bolezn v četrtek dne 1. julija ob osmi uri zjutraj v 63. letu svoje dobe. Pogreb bude v soboto dne 2. julija ob 5. uri popoldne. Velecenjeni rodbini naše sožalje!

Srebrni zaslužni križec je dobil povodom svojega umirovljenja sluga okr. sodišča v Novem mestu g. Edvard Schmidt.

Ljudsko šolstvo. Imenovani so: Za Loški potok: Karolina Grilc-Dostal, Doberniče: Marija Arh, Velike Lašče: Ana Fink-Suflaj, Ig: Albina Rupnik, Višnja gora: Friderik Drmelj. — Prestavljeni so: Janez Perko iz Suhorja v Št. Lenard nad Škofjo Loko, Karol Pikl iz Mirne peči na Suhor. — Pokoj se dovoli Jožefu Pintarju na Grosupljem.

Razpis učiteljskih služb. V novomeškem šolskem okraju se razpisujejo v stalno, oziroma začasno nameščenje naslednja učna mesta: 1. nadučiteljska služba na dvorazrednici v Št. Lorenču; 2. nadučiteljska in učiteljska služba na novi šoli v Nemški vasi pri Trebnjem; 3. učni mesti na enorazrednicah na Ajdovcu in v Podgradu; 4. po eno učno mesto na trirazrednici v Vavtvasi in na v štirirazrednico razširjeni šoli na Mirni — za prvo službo imajo moški prosilci prednost, za slednjo se bo oziralo le na moške prosilce. Zadostno opremljene prošnje naj se predpisanim potom vlagajo do 12. julija pri c. kr. okrajnem šolskem svetu v Novem mestu.

Kat. društvo rokodelskih pomočnikov napravi v nedeljo 4. julija opoldne zlet k Kastelcu v Št. Jošt.

Za cesarice Elizabete bolnico v Novem mestu so dospeli sledeči darovi: Preč. g. župnik Martin Nemanic v Brusnicah večjo množino črešenj; slavna hranilnica v Št. Jerneju 20 K; g. Fr. Zupančič, usnjar, Trebnje 5 K. Več novomeških dobrotnic in dobrotnikov je darovalo salate, sadja, zelenjave itd. Vsem najpristrčnejša zahvala.

Obrotno-nadaljevalne šole na Dolenjskem so dobile od ministerstva podpor: Krško 580 K, Ribnica 460 K, Novo mesto 520 K, Šmartno pri Litiji 650 K.

Garnizijsko sodišče v Ljubljani je začelo 30. junija obravnavo proti bratoma Premrov, ki sta tudi obtožena, da sta umorila kočijaže v Trstu.

Mestno-občinski odbor je v svoji seji 23. junija po daljši debati sklenil, da se sedajna dekliska šola iz treh razredov poviša na pet, in to le, ako plača dežela četrto učno moč, peto pa bo mestna občina. S tem je ustrezno občini želji meščanstva, da ne bode treba pošiljati deklic v oddaljeni Šmihel, ker so med potom v zimskem času izpostavljene raznim neugodnostim, če tudi molčimo o drugih nevarnostih. Občinski odbor spozna sedaj, kako neumestno je bilo, da se je svoj čas občinski odbor protivil ustanovitvi dekliske samostanske šole v Novem mestu, katera bi ne bila stala občino ničesar, sedaj pa mora občina za vzdrževanje šole deželi prispevati. Županstvo se sklicuje, da se z rednimi dohodki ne bode moglo izvršiti še drugih nujno potrebnih naprav, izvanrednih dohodkov pa mestna občina nima, ker mestna hosta več let ne bode mogla dajati kakih dohodkov, ker je bilo v zadnjih letih že dokaj izsekano. Povsod kaže varčevati z občinskim denarjem. Svoječasno pred 7 leti je sklenil občinski odbor, da se razširi zelo obiskovana ulica, ki vodi od pokopališča proti kapiteljnu memo hiše Malovičeve, na 10 metrov. Sedaj se je pa sklenilo, da se na 4 metre razširi in poniža primerno, in že za to regulacijo se proračun glasi na 1570 kron. Da se pa ne bode oddajalo več takih del kakor nekdanj brez javne dražbe, se sklene to delo oddati najcenejšemu ponudniku pod gotovimi pogoji potom dražbe. Izvanredno se veliko vode porablja zadnji čas iz mestnega vodovoda. Prišlo se je na sled, da se po privatnih stanovanjih pere perilo kar doma, mesto da bi se to

izvršilo na Krki. Sklene se, da se bode proti takim strankam, ki tako izrabljajo vodo, strogo postopalo. V mestno-občinski hiši na Ljubljanski cesti se najemščina poviša, da se s tem dobi nekako ravnotežje z drugimi privatnimi stanovanji glede najemnine. Vlada postopa uprav mačehovsko z Novim mestom, ker mestna občina mora vsako vladno podjetje podpirati z ogromnimi doneski, to se izvidi iz gradnje drž. mostu, okrajnega glavarstva, drž. gimnazije, sedaj dekliske šole, in če hočemo, da bode imela mestna občina kaj hasna od podaljšanja železnic, bode mogla zopet priskočiti z zdatnim prispevkom. Regulacija državne ceste se po povsem neobljudenih krajih izvršuje na državne stroške, med tem ko cestni erar za naše mesto nima toliko denarja, da bi se po mestu izvršila regulacija državne ceste, pač pa čaka, da bi to storila mestna občina. Tujec se čudi, ko opazuje hiše poleg državne ceste, kako so nekatere dvignene nad cestnim terenom, druge pa zopet ponizane. Kako je to, da bi državni erar ne mogel priskočiti na pomoč in regulirati svojo cesto ter podpirati vsaj one posestnike, ki bi radi oskrbeli obišni tlak in se ognili blatu itd.? Hvaležni moramo biti g. monsignoru dr. Žitniku, kateri je zadnji čas finančno ministrstvo ozigosal radi zavlačevanje novomeške gimnazije. Če ima na razpolago fin. minister par milijonov, da jih podari laški banki v Gorici, da jo reši pogina, je upati, da bode imel par deset tisoč kronc, da se vredi moderno in dovolj obširno poslopje za novomeško gimnazijo, kajti tu se ne podari ničesar, pač pa se bode dobro obrestovalo, ker prosveta je predpogoj za kulturni napredek narodov.

Vsi prijatelji ljudstva na II. slovenski protialkoholni kongres! v Ljubljani, „Unionu“, v nedeljo, 4. julija. Razpored: Ob 8. uri tiha sv. maša v frančiškanski cerkvi. Ob polu 9. kratek občni zbor družbe treznosti. Ob 9. začetek kongresa. Nagovori oficijelnih zastopnikov. Predavanja: 1. Ing. chem. Jos. Turk: Vpliv alkohola na človeško telo. 2. Dr. P. Gvidon Rant: Pijančevanje in ljudska pravica. 3. Okr. sodnik Fr. Milčinski: Pijanec pred sodiščem. 4. Slavko Ravnikar: Alkoholizem in narodno gospodarstvo. 5. Dr. Avgust Levičnik: Alkoholizem in jetika. 6. Dr. Fran Göstl: Alkoholizem in blaznost. 7. Janez Ev. Kalan: Principi in praktično delo. — Zvečer ob polu 8. ravnotam: brezalkoholna veselica. Program: 1. Dr. Lenard: Šaljiv govor. 2. Pevanje kupletov. 3. Govor. Govori zastopnik dijaštva cand. iur. A. Veble. 4. Komičen prizor: Krčmar in pijanec za abstinenco. 5. Govor. Govori delavec Matija Mikelj. 6. Pevanje kupletov. Med poedinimi točkami petje in tamburanje, ki je oskrbi iz posebne prijaznosti Katol. društvo za delavke. Prodajali se bodo šopki, razglednice, tiskovine in znaki društva „Abstinent“, jedila in brezalkoholne pijače. — Obenem: Protialkoholna razstava. Brezalkoholne pijače, tiskovine in slike.

Novo kavarno „Central“ je dobilo naše mesto zraven gostilne „Pri pošti“. Več v inseratnem delu.

Gospodarske drobtine.

— **Oddaja rudninskega superfosfata.** To umetno gnojilo, ki ga rabimo za ajdo, se oddaja le v vrečah po 100 kg. Ker ga želijo nekateri gospodarji dobiti v manjših množinah, jim svetujemo, da ga v tem slučaju več gospodarjev skupno naroči in da si ga potem sami razdelijo. Če se dobe v vasi štirje gospodarji, ki bi radi pognojili za en mernik posetve, potem rabi vsak 25 kg superfosfata. Ti štirje gospodarji naj skupno naroče 100 kg, slično kakor delamo pri naročilih za modro galico, kajti kmetijska podružnica zamore oddajati taka gnojila le v celih vrečah.

— **Gnojenje z rudninskim superfosfatom** za ajdo, ki se je močno razširilo po Dolenjskem, je najboljši dokaz, da to gnojilo izvrstno učinkuje pri ajdi in da se izplača. Svetujemo našim gospodarjem, da poskusijo poleg superfosfata tudi še kalijevo sol, ki jo kaže primešati za en mernik posetve po 10 kg. Skupaj se vzame toraj 25 kg superfosfata in 10 kg kalijeve soli. Obe gnojili se pred setvijo dobro pomešata in raztrosita po preoranem strnišču. Nato se vseje ajda in vse skupaj podvleče. Na težki zemlji in pri plitvi brazdi kaže umetna gnojila raztrositi po strnišču, da pridejo v tisto plast, kjer se korenine najbolj razvijajo.

— **Setev zelene turšice** je tudi letos važna in potrebna, da si pomagamo do večjega pridelka pri krmi in da nam ostane seno kolikor mogoče za zimo. Pridelek sena je letos v obče slabši kakor lani.

— **Varčujmo z zeleno krmo!** Letos je treba silno varčnega gospodarstva s pridelano krmo. Zelena krma naj se do

zadnje bilke porabi in naj se sploh na to pazi, da se je nič ne pogubi. Zjedi naj se poškrope s slano vodo, da jih živina do čistega požre. Pod noge in v gnoj naj ne pride nobena bilka! Posebno je paziti na to pri ostareli krmi, ki živini več tako dobro ne diši.

— **Krmljenje molznih krav.** Če imaš več molznih krav, potem je napačno, če rediš vse enako in jim pokladaš ravno tisto krmo. Pri nas je žalibog ta navada, kar pa ni prav. Dobre molznice potrebujejo zmeraj več krme in boljšo krmo kakor slabe molznice, zato se po naprednih gospodarstvih daje kravam v prvi dobi mlečnosti t. j. po porodu in toliko časa dokler nam veliko molzejo, boljša krma kakor kravam, ki vsled brejosti opešajo v mlečnosti.

— **Deteljni pojalknik** se je letos močno prikazal med domačo deteljo. Ta plevel je zelo škodljiv, ker zajeda deteljne rastline, ki vsled tega hirajo in se suše. Napadena detelja, ki mora to zajedalko rediti, ne more od tal, zastaja v rasti in se nazadnje posuši. Umevno je, da se vsled tega tudi košnja močno zniža. Proti deteljnemu pojalkniku ni druge pomoči kakor ta, da se pravočasno porije, namreč prej ko mogoče. Pojalknik se razmnožuje s semenom, ki je silno drobno in ki kali le na deteljnih koreninah. iz katere sprejema tudi potrebni živež za svoj razvoj.

— **Zatiranje predenice.** Letos je zopet veliko predenice po detelji. Pozivljamo naše gospodarje, da jo pridno zatirajo.

— **Kako preženeš mravlje iz sadnega drevja in drugod.** Dobro sredstvo proti mravljam je kreda, ki se mora dobro namazati okoli debla in sicer na takem mestu, kjer je deblo gladko. Posebno mlado sadno drevje, ki po navadi največ trpi zaradi mravelj, se lahko varuje s kredo, s katero je po potrebi namazati deblo. Večkrat nam mravlje tudi drugje napravljajo pregla-vico, v stanovanjih in drugih prostorih. Za preganjanje mravelj se v tem slučaju priporočajo različna sredstva. Mej drugimi se priporoča slanik (arenk), ki se položi na tisto mesto, kjer nam prihajajo v stanovanje. Zoperni duh slanika jih baje hitro vžene. Tudi polaganje svežih stebelc petersilja jih odganja, ker jim je petersilov duh zopern.

— **Umazana jajca** naj se pred prodajo osnažijo in umijejo. Pogostoma se vidi, da so naše gospodinje v tem oziru premalo snažne. Umazana jajca so neokusna in ker ne stane čiščenje takih jajc nobenega truda, je prav, da se za prodajo očistijo.

Ameriški novičar.

V **Jolietu** je dne 9. junija umrl Janez Starašinič, doma iz Podzemlja na Belokranjskem, kjer zapušča ženo in sorodnike.

V **Butte, Mont.** je koncem maja umrl Anton Petrovec, doma v hinjski fari na Dolenjskem. Da-si je bil okrog 20 let že v Ameriki, se ni zmenil za nobeno društvo, ni skrbel ni za slučaj bolezni ali smrti. Usmiljeni rojaki so mu oskrbeli krščansk pogreb. Nikoli se ne more rojakom dosti priporočiti, da pristopi vsaj enemu podpornemu društvu.

Calumet, Mich. V rudniku se je ponesrečil še le 14 dni oženjeni, 26 letni Anton Žalec.

La Salle, Ill. — Dne 7. junija so v cerkvi sv. Roka ob enem prejeli 4 slov. pari zakrament sv. zakona. Ginljivo je bilo, ko so vsi po lepi navadi v stari domovini stopili tudi k mizi Gospodovi ter bili pri sv. maši. — V tisti cerkvi se odlikujejo Slovenci po krasnem petju.

Forest City, Pa. Dasi v tem mestu in okolici ni posebno močna slovenska naselbina, vendar si je sezidala lepo cerkev, ki stane 24.000 dolarjev. Požrtvovalnost je tako vzgledna, da so že poplačali ves dolg. Tako lepe sadove rodi sloga.

Soudan, Minn. V tukajšnjem rudniku je dne 31. maja mej drugimi tudi ubilo mladeniča Karola Marn, doma iz Jurjevice pri Ribnici, zelo poškodovano pa Janeza Rus iz Strug na Dolenjskem, dne 3. junija je tudi on v bolnici umrl.

V **New Jorku** so na Oliver cesti dne 10. junija našli dva zaboja, v katerih je bilo možko truplo razkosano. V enem zaboju je bil trup, v drugem pa roke in noge. Morilec je možu glavo odrezal. Nepoznanec je najel dečka, naj čuva zaboja, dok se vrne, ki se ve pa ni prišel. Pes je zavohal truplo. Umorjeni se piše Samuel Berzin, ruski žid, sobni slikar. Policija skrbno išče morilca.

Bingham Canyon, Utah. V tem kraju so bogati rudokopi, v katerih je vposlenih tudi 100 Slovencev. Pri delu se je ponesrečil Fran Seme, rodом iz Podgorice ob Savi. Utrgala se je skala, ki mu je zlomila noge. Težko bo okrevail.

Iz **New Jorka** se poslali domov slaboumnega, a ne nevarnega Martina Livk v spremstvu Vincenca Jesernik. Doma je iz Cerovca pri Šmarjeti na Dolenjskem.

Raznoterosti.

* **Sestanek katol. narodnega dijaštva** bo letos v Ljubljani dne 30., 31. avg. in 1. sept. Temu sestanku bo sledil soc. kurz na sv. Joštu na Gorenjskem, ki ga bota vodila prof. E. Jarc in dr. Krek.

* **Družba sv. Mohorja** se bode letos ponašala z najvišjim številom udov, odkar obstoji. O Kresu jih šteje 84.931, torej za 542 več nego l. 1908. in za 333 več nego l. 1904. Nadejamo se pa da bomo prekoračili število 85.000, ker še vedno upamo, da se oglasijo tudi tiste štiri koroške župnije, ki se še vedno obotavljajo, pa so še lani štejele 187 udov. Pomnožile so se naše čete kljub slabi letini in hudi bedi v mnogih slovenskih pokrajinah vendar niso napredovale vse škofije nego le goriška (več 552), tržaška (več 259), lavantinska (več 246), poreška in krška (več 31), djakovska (več 2), razni evropski kraji (več 23), Amerika (več 59); majhen napredek se bode pokazal tudi pri Koroški, ko bodo zakasnele župnije vposlale svoje Mohorjane. — Vpliv gospodarske bede se kaže najbolj pri ljubljanski škofiji (manj 244), pri senjski in dalmatinskih škofijah (manj 14), pri zagrebski (manj 14), pri somboteljski (manj 56), sekovski (manj 33), pri bosniških (manj 7), pri afriških (manj 6).

* **VII. splošni avstrijski katoliški shod** se vrši letos na Dunaju od 5. do 8. septembra. Vstopnice se naročajo pri „Kath. Volksbund“ Dunaj I. Fleischmarkt 15.

* **Evharistični shod** in sicer že III. hrvatsko-slovenski bo letos v Dubrovniku. I. je bil na Trsatu, II. v Ljubljani, III. se je nameraval v Spljetu, a se je radi zaprek preložil v Dubrovnik. Vršil se bo od 3. do 5. avgusta. Poseben parnik bo vozil od Reke do Kotora. Cena je za oglašence do 4. julija 38 K, za poznejše 42 K. Lepa prilika ogledati si krasno dalmatinsko obalo.

* **Prostomiselnici in požarne brambe na Češkem.** — Na občnem zboru deželne zveze požarnih bramb je bilo sklenjeno, da se požarne brambe ne smejo vdeleževati procesije presv. R. Telesa, sicer bodo iz deželne zveze izključene. Za to so se posebno zavzeli prostomiselnici učitelji po mestih in deželi. Dobili so pa tudi krepak odgovor. Blizo 400 požarnih bramb je odločno protestiralo proti temu sklepu. In letos se je veliko več požarnih bramb vdeležilo procesije kakor poprej. Zopet dokaz, da se mlačni katoličani le zdramijo v boju nasprotnikov proti Bogu in katoliški cerkvi.

* **Pristojbine za pisma iz Brazilije.** C. kr. trgovinsko ministrstvo naznanja trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani, da se c. in kr. konzulat v San Paolo v Braziliji pritožuje, da prilagajo domače tvrdke svojim pismenim vprašanjem po navadi za povratno poštnino le znamko za 25 vin. Opozarja se, da znaša pristojbina za pismo iz Brazilije v Avstrijo 300 reisov = 45 vin.

Smešnice.

(**Resničen dogodek.**) Vodstvo neke bolnišnice je obvestilo na dom bolnikov brzjavno: „Brat umira, pridite.“ A brat odpošlje še le drugi dan ta-le brzjav: „Jutri 'Te pridem obiskat, prosim počakaj!“ — Se ve je našel brata mrtvega in počakal njegovega pogreba.

(**Ljubezen.**) Žena: „Dragi mož, kaj me bodeš tudi takrat tako rad imel ko bom stara?“ — Mož: „Ančka, zakaj pa to vprašaš? Vsaj boš kmalu videla.“

(**Bolezen.**) A.: „Kako pa gre kaj tvoji ženki.“ B.: „Ah ona ima grozno dela s svojo glavo!“ — A.: „Gotovo je tako nervozna.“ — B.: „Kaj še! Ona hoče samo imeti vsake štiri tedne nov klobuk.“

(**Mladost.**) „Koliko ste stari, obtoženka?“ — „Oh, gospod sodnik, jaz se sramujem to povedati.“ — „Kaj ste vendar tako otročja, žena!“ — „Otročja sem še da, da, otročja, gospod, sodnik!“

(**Prevzetnost.**) Starejši sin se je kaj rad gledal v zrcalo. Ko ga enkrat oče pokara, češ, da je pač preveč zaljubljen v sebe, odgovori sin: „To ravno ne! Toda v zrcalo rad gledam zato, da vsaj včasih vidim izobraženega človeka.“

Loterijske številke.

GRADEC, 26. junija

28 19 53 88 34

Listnica uredništva:

Slavni tukajšnji ženski podružnici sv. Cirila in Metoda: Ko je bila „Družba sv. Cirila in Metoda“ do lanske skupščine v smislu svojih pravil katoliško-narodna, jo je vsak Slovenec lahko podpiral. Ker pa je takrat nečuvno žalila in odbacnila od sebe slovensko duhovščino, je ne moremo priporočati. Dokler merodajni faktorji ne iznajdejo „modus vivendi“, ne moremo o njej ničesar priobčevati.

O vremenu za mesec julij.

Mesec junij je letos vremenske proroke močno potegnil s svojim presuhim vremenom. Temveč mokrote imamo pričakovati meseca julija. Tudi po Heršelj-novem ključu z ozirom na lunine spremene bode julij zares večidel deževen in spremenljiv mesec. — Prve dni julija deževno, spremenljivo in tudi soparno ter sploh nestanovitno do 10.; do okolu 17. zopet dež in nevihte; na to bode pač nekoliko lepih vročih dni, na katere sledi zopet deževno vreme do konca meseca. — Če bode temu tako, ne bode kaj prida letina za rž in ječmen, ker stoletni koledar pravi: „Obilo če dežuje in grmi, le pičlo bo ječmena in rži.“ Tedaj zopet malo kruha za reveže in predstoječa draginja za moko.

Sejmi na Dolenjskem v mesecu juliju.

V Novem mestu 5. sejmica; v Kandiji 15. ter vsaki četrtek tržni dan za prodajo živil in deželnih pridelkov; v Vidmu poleg Krke 5.; v Žužemberku 8. in 14.; v Trebnjem 12.; v Škocijanu 15.; v Vinici 19.; v Metliki 20.; v Hinjah 22.; v Semiču in v Vel. Loki 24.; v Kostanjevici, Leskovcu, Višnji gori in v Šmartnem pri Litiji 26.; v Toplicah 27.; v Dobrničah 28.

Darovi za dijaško kuhinjo v Novem mestu.

Vlč. g. dekan Jan. Nagode 10 K. Vlč. g. duhovni svetnik Mih. Saje 5 K. Neimenovan duhovec 2 K.

Podpisani javljajo tužnega srca v svojem in svojih sorodnikov imenu vsem prijateljem in znancem prežalostno vest, da je naša iskreno ljubljena soproga, oziroma mati in svakinja, blagorodna gospa

Ana Milavc roj. Bortolini

po dolgotrajni mučni bolezni, danes v četrtek, dne 1. julija ob 8 uri zjutraj, večkrat previdena s sv. zakramenti za umirajočo, v 63. letu svoje dōbe, mirno v Gospodu zaspala.

Pogreb predrage rajne bode v soboto, dne 3. julija ob 5. uri popoldne iz hiše žalosti na tuk. pokopališče. Svete maše zadušnice se bodo brale v obeh tukajšnjih cerkvah.

Nepozabno pokojno priporočamo v molitev in blag spomin.

RUDOLFOVO, dne 1. julija 1909.

(153)

Josip Milavc,
c. in kr. podpolkovnik,
svak.

Anton Milavc,
c. kr. sodni višji oficijal,
sprog.

Ana Hudolin,
svakinja.

Mimi Milavc,
hči.

ZAHVALA.

Ob bolezni in prebitki izgubi našega nad vse ljubljene očeta, gospoda

Janeza Papeža,

se nam je izkazalo toliko iskrenega sočutja, da nam je dolžnost, izrekati tem potom vsem prijateljem in znancem, osobito č. duhovščini za mnogobrojno spremstvo našo presrečno zahvalo. — Posebej pa se iskreno zahvaljujemo blagi rodbini dr. De Franceschi, dalje č. g. p. Pavlu Potočnik in č. g. vikariju Tomažu Klinarju za tolažilne obiske.

RUDOLFOVO, 29. junija 1909.

(151)

Žalujoči ostali.

Častna izjava.

Podpisani Jožef Švirt, delavec v Novem mestu, obžalujem, kar sem govoril proti gospej Frančiški Medved iz Novega mesta in s tem vse neosnovane obdolžitve javno preklicujem.

Novo mesto, dne 26. junija 1909.

(147)

Jožef Švirt.

Zahvala.

Pri odhodu v svojo domovino Vavta vas izvršujem častno dolžnost, da se prisrčno zahvaljujem cenjenim župljanom v Ajdovcu in vsem, ki so me podpirali s svojim obiskom in s svojo naklonjenostjo. V prijetnem spominu mi bode ostal srečen čas svojega devetletnega bivanja med Vami v Ajdovcu in prosim, ohranite tudi Vi mene v prijaznem spominu. Ob tej priliki pa Vam priporočujem v molitev svojega prerano umrlega moža, ki počiva mej Vami in čaka tam vstajenja k večnemu srečnejšemu življenju.

VAVTAVAS, dne 28. junija 1909.

Spoštovanjem in pozdravom

(149)

Uršula Travnik, trgovka.

Svoji k svojim!

Naznanilo.

Slavnemu občinstvu uljudno naznanjam, da sem otvoril v Novem mestu zraven „Pri pošti“

novo kavarno „Central“.

Opremljena je najmodernejše in elegantno ter ima na razpolago tri Seifertove biljarde ter za zabavo vse domače kakor tudi različne inozemske liste in časopise. Z okusno kavo ter najrazličnejšimi likerji, pivami in vini bode vsestransko najboljšo priskrbljeno.

Priporočujem se kar najtoplejše v prav mnogobrojni obisk

odličnim spoštovanjem

(143-3-1)

Franc Šplíchal, kavarnar.

Dobro in solidno!

Krepkega dečka

sprejme po dogovoru v učenje kleparske obrti

Av gust Küssel, klepar v Novem mestu.

Hiša

v dobrem stanu z velikim sadnim vrtom, zraven spadajočim podom in hlevom, na željo je tudi njiva na prodaj pri Janez Jeriču na Drski pri Rudolfovem.

Hlapca

(kravarja)

ki naj bode oženjen, takoj sprejme grajščina Rupčevrh, pošta Novo mesto.

(152-3-1)

Pristni malinovec

iz hribskih malin, jako okusen, ima v veliki množini

lekarna Jos. Bergmann,
Rudolfovo. (129-10-6)

Pozor! Slovensko podjetje! Pozor!

Slavnemu občinstvu se priporoča dné 11. febr. 1909
na novo otvorjena velika manufakturna trgovina

FRANC SOUVAN sin

v stari Souvanovi hiši na Mestnem
trgu št. 22 v Ljubljani.

(50 43-18)

Prostovoljna dražba.

Potom prostovoljne sodne dražbe se bode prodajalo na lici
mesta v Št. Jerneju okraj Kostanjevica

dne 3. julija 1909

ob 9. uri dopoldne iz zapuščine pokojne gosp. Josipine Majzelj:

1. nova za letovišče posebno pripravna vila hišna št. 95 v
Št. Jerneju, ki ima 6 sob, 2 podzemske kleti in pritikline, s po-
polno sobno in kuhinjsko opravo, pripadajoči cvetličnjak in sa-
dovnjak, vzklicna cena 12.000 K;

2. hiša št. 57 v Št. Jerneju z gospodarskim poslopjem
(hlev, šupa, skedenj, svinjaki) in vrt, vzklicna cena 5000 K;

3. 5 njiv in 1 travnik, vzklicna cena skupaj 1150 K.

Pred početkom dražbe ima založiti vsak ponudnik 10% vz-
klicne cene kot vadij, ostalo kupnino pa plačati do 15. julija 1909,
oboje na roke podpisanega.

Omenjene predmete izkaže vsak čas g. Anton Majzelj, po-
sestnik v Št. Jerneju h. št. 60, na dan dražbe pa podpisani.

Dražbeni pogoji, zemljeknjižni izvleček, posestni listi itd. so
na vpogled v c. k. notarski pisarni v Kostanjevici na dan dražbe
pa na lici mesta.

Rado Jereb,

(141-2-2)

notarski substitut kot sodni komisar.

Svoji k svojim!

Popolnoma varno naložen denar

Hranilnica in posojilnica za Kandijo in okolico

reg. zadruga z neomejeno zavezo 69-0-14)

v lastnem domu v Kandiji

sprejema hranilne vloge od vsacega, če je njen ud ali ne,
ter obre- **4¹/₂** 0 na leto brez odbitka rentnega davka,
stuje po **2** 0 katerega sama iz svojega plačuje.

Naznanilo.

Vsprejemanje novih učencev v I. razred novomeške gim-
nazije se bo vršilo ob poletnem terminu v sredo 7. julija od
2. do 6. ure popoldne. Pismeni izpiti bodo dne 8. julija od 8.
do 10. ure dopoldne, ustmeni izpiti od 10. do 12. ure in popol-
dne od 2. do 4. ure. (133-3-3)

C. kr. gimn. ravnateljstvo.

Naznanilo.

Udani podpisane se blagohotno priporoča slav-
nemu občinstvu. Izdeluje najnovejše in najboljše

ograje za grobove in vrtove,

kakor tudi različne ključavnice za vsakovrstne
shrambe, za katere jamči.

Vsa dela in popravila škropilnic, strojev i. t. d.
se izvršujejo točno in po najnižji ceni.

S priporočilnim pozdravom

(110-5-5)

Jožef Pirkovič,

ključavničarski mojster v Št. Jerneju.

Hiša na prodaj.

V Hruševcu, deset minut od železniške postaje Straža, se
proda lepa hiša v dva konca s kletjo pod hišo in hlevom. Zraven
je tudi kozolec, njiva sedem mernikov posetve, sadni vrt in vod-
njak. Vse je tik hiše ter pri cesti. Približna cena je 4400 kron.
Več se izve pri Alojzu Kožijaž v Hruševcu, pošta Straža.

Mesnica in klavnica

ki se nahajate že veliko let v Žužemberku v
hiši št. 28 se oddaste zaradi bolezni seda-
njega posestnika

takoj v najem.

Oboje je v prav dobrem stanu ter se vse natančno izve
ravno tam pri Josip Hrovat-u v Žužemberku. (143-3-2)

Pozor!

Kupuje pšenico, orehe in
vse druge deželne pridelke
po najvišji ceni vsaki dan

(204-0-12) **Jakob Paučič v Rudolfovo.**

Domača umetnost za Dolenjsko!

FRAN VODNIK, podobar in pozlatar

v Novem mestu št. 59, zraven Frančiškanske cerkve,

se prav toplo priporočuje prečastiti duhovščini in cerkvenim pred-
stojništvom v cenjena naročila za izvrševanje vsakovrstnih umet-
niško iz-
delanih **lesenih oltarjev, lec, krst-**

nih kamnov, soh svetnikov, ki-
pov od lesa, kamena, gipsa, itd.

Tudi stara cerkvena dela se popravljajo in prenavljajo prav
strokovno dobro in po zmernih cenah. (92-0-3)